

Esimene rahvusvaheline teoreetilise, matemaatilise ja rakendusliku keeleteaduse alane olümpiaad

8–12 september 2003, Borovets, Bulgaaria

Individuaalne võistlus

Ülesanne 1 (20 punkti)

1916. aastal töötas vene teadlane Jakob Linzbach välja teatud universaalse kirjasüsteemi, mis pidanuks tema arvates mõistetakse oleva ükskõik millist keelt kõnelevale inimesele. Linzbach nimetas oma keelt transtsendentaalseks algebraks.

On antud Linzbachi keeles kirjutatud laused ja nende tõlked:

1. $(\frac{\dot{\Delta}\dot{\Delta}\dot{\Delta}}{\Delta\dot{\Delta}} + \frac{\dot{\Delta}}{\Delta}) \leq$	Isa ja vend vestlevad.
2. $n(>\dot{I})^{\square}-t$	Hiiglased töötavad kiirustamata.
3. $(\frac{\dot{\Delta}(-\dot{\Delta})}{(-\dot{\Delta})}) \diagup = \boxtimes$	Orvud kirjutavad kirja.
4. $(-n\dot{I}_1) \diagup - t = \dot{I}_2$	Sinust kirjutasime mitte meie.
5. $\boxtimes^{\sqrt{}} - t = -\dot{\Delta}_3$	Kiri oli kirjutatud mitte temakese poolt.
6. $(\frac{\dot{\Delta}\dot{\Delta}\dot{\Delta}}{\Delta\dot{\Delta}})^{-\heartsuit} = \square-$	Isale ei meeldi töö.
7. $((>\dot{I}) - \heartsuit)^{\bigcirc} - t = \frac{\dot{\Delta}\dot{\Delta}\dot{\Delta}}{\dot{\Delta}\dot{\Delta}}$	Kuri hiiglane sõi vanemad ära.
8. $\dot{\Delta}_3^{-t}$	Temake ei kiirusta.

Küsimus 1. Tõlkige eesti keelde:

9. $\dot{I}_3^{\heartsuit-\sqrt{}}$
10. $(\frac{\dot{\Delta}\dot{\Delta}\dot{\Delta}}{\dot{\Delta}\dot{\Delta}} - \leq) \diagup + t = \frac{\dot{\Delta}\dot{\Delta}\dot{\Delta}}{\Delta\dot{\Delta}} + \frac{\dot{\Delta}\dot{\Delta}\dot{\Delta}}{\dot{\Delta}\dot{\Delta}}$
11. $\dot{\Delta}_2^{\square-t-\leq} - t$
12. $\boxtimes^{\sqrt{\bigcirc}} - t = \frac{\dot{\Delta}}{\dot{I}} - \bigcirc$

Küsimus 2. Kirjutage transtsendentaalse algebra abil:

13. Meie mehega kõnelesime mitte nendest.
14. Inimesed töötavad vastumeelselt.
15. Heasüdamlik lesknaine armastab töötut kääbust.
16. Teist räägitakse (*tulevik*).

Seletage oma lahendust.

(Ksenia Giljarova)

Ülesanne 2 (25 punkti)

On antud aritmeetilised võrdused araabia keele egiptuse murdes¹. Kõik liidetavad ja kõik summad, välja arvatud viimane, on murrud, kus lugejad ega nimetajad ei ületa kümnet; puuduvad ka nimetajad, mis võrduksid ühele:

$$tum̄n + tum̄nēn = talatt itmān \quad (1)$$

$$sabast itlāt + suds = šašart irbās \quad (2)$$

$$tussēn + tuss = sudsēn \quad (3)$$

$$xamast imās + subš = tamant isbās \quad (4)$$

$$subšēn + xumsēn = \frac{24}{35} \quad (5)$$

Küsimus 1. Kirjutage võrduse andmed üles numbritena.

Küsimus 2. Võrduses $rubš + šašart itsās = sabast isdās$ on vahele jäetud üks märk. Milline?

Märkus: Tähti x ja sh hääldatakse ligikaudu nagu eesti h ja $š$; $š$ on eriline araabia konsonant. Kriips vokaali kohal tähistab selle pikkust, väldet. (Ivan Deržanski)

Ülesanne 3 (15 punkti)

On antud sõnaühendid baski keeles² ja nende tõlked eesti keelde, kuid segipaisatud järjekorras (osa sõnu on vahele jäetud):

<i>urtarrilaren hogeita hirugarrena, larunbata;</i>	<i>abenduaren azken astea;</i>
<i>otsailaren lehenengo osteguna;</i>	<i>ekainaren bederatzigarrena, igandea;</i>
<i>abenduaren lehena, _____;</i>	<i>irailaren azken asteazkena;</i>
<i>azaroaren hirugarren ostirala;</i>	<i>urriaren azken larunbata;</i>
<i>irailaren lehena, astelehena;</i>	<i>_____ bigarrena, ostirala.</i>

veebruari esimene neljapäev; _____ viimane kolmapäev; esimene detsember, kolmapäev; detsembri viimane _____; üheksas juuni, pühapäev; kahekümne kolmas jaanuar, _____; oktoobri viimane laupäev; novembri kolmas reede; _____ september, esmaspäev; teine jaanuar, reede.

Küsimus 1. Leidke õiged tõlkevasted igale algupärasele sõnaühendile ja täitke tühikud.

Küsimus 2. Tõlkige baski keelde:

detsembri esimene esmaspäev; kahekümne üheksas november, laupäev; jaanuari teine nädal; kolmas veebruar, esmaspäev.

Küsimus 3. Mis te arvate, kuidas võiks tõlkida sõna-sõnalt baskikeelseid nädalapäevade nimetusi *astelehena*, *asteazkena*, *asteartea*?

(Aleksandr Arhipov)

¹Selles murdes kõneleb ca 45 miljonit inimest. Tänu Egiptuse suurele majanduslikule, poliitilisele ja kultuurilisele mõjule – eelkõige aga raadio- ning teleaadete rohkusele ning populaarsusele – on see murre arusaadav ka teistes araabia murretes rääkijate jaoks.

²Baski keelt räägivad üle 500 tuhande inimese Baskimaal (Hispaania autonoomne provints) ja Prantsusmaal. Baski keele sugulussidemeid pole tuvastatud.

Ülesanne 4 (20 punkti)

On antud rida adõgee³ lauseid (lihtsustatud ladina transkriptsioonis) koos tõlkega eesti keelde:

1. <i>śanyćyr hakum deŕəuco.</i>	Ta paneb teekannu ahju sisse.
2. <i>syda laŕəm tyrižərər?</i>	Mida ta viskab taldriku peale?
3. <i>aŕśər pŕwantym tyreŕafa.</i>	Ta pillab raha kirstu peale.
4. <i>śywanyr ʔanym tyreŕəuco.</i>	Ta paneb katla laua peale.
5. <i>syda pŕəntəkum čivafərər?</i>	Mida ta pillab tabureti alla?
6. <i>laŕər tyda zyčivəucorər?</i>	Kuhu ta paneb taldriku?
7. <i>laŕər tyda zytyrižərər?</i>	Kuhu ta viskab taldriku?

Küsimus 1. Pakkuge adõgeekeelsete lausete 6 ja 7 täpsemad tõlked (isegi kui tõlge ei pea kinni loomulikest sõnade järjekorrast).

Küsimus 2. Tõlkige eesti keelde:

8. *pŕəntəkur hakum deŕə.*
9. *aŕśər tyda zydivafərər?*

Küsimus 3. Tõlkige adõgee keelde:

10. Ta paneb taldriku teekannu alla.
11. Mida ta viskab kirstu alla?
12. Mida ta pillab katla sisse?

Küsimus 4. Pakkuge kõik võimalikud tõlked adõgee keelde:

13. Kuhu ta paneb laua?

Märkus: *ə* ja *y* on adõgee keele erilised täishäälikud, *ć, č, k, ŕ, ś, t, ŕ, ž, ʔ* aga — selle erilised kaashäälikud. (Jakov Testelets)

---

³Adõgee keel kuulub abhaasi-adõgee keelkonda. Seda keelt räägivad üle 300 tuhande inimese, kes elavad peamiselt Adõgee Vabariigis.

Ülesanne 5 (20 punkti)

Tabel sisaldab prantsuse keele prefiksiga tegusõnu ning nende ilma prefiksita vasteid koos tõlgetega. Seal, kus mõnel prefiksiga tegusõnal ei ole prefiksita vastet, on joonitud ala. Mõne tegusõna prefiks on meelega vahele jäetud.

<i>réagir</i>	reageerima		
<i>__assortir</i>	taas üles korjama	<i>assortir</i>	üles korjama
<i>recommencer</i>	taasalustama	<i>commencer</i>	alustama
<i>recomposer</i>	taas kokku panema	<i>composer</i>	kokku panema
<i>réconcilier</i>	lepitama	<i>concilier</i>	lepitama
<i>réconforter</i>	toetama	<i>conforter</i>	toetama
<i>recréer</i>	taaslooma	<i>créer</i>	looma
<i>récréer</i>	lõbustama		
<i>__curer</i>	puhastama	<i>curer</i>	puhastama
<i>redire</i>	üle rääkima	<i>dire</i>	rääkima
<i>réduire</i>	koondama		
<i>rééditer</i>	korduvalt kirjastama	<i>éditer</i>	kirjastama
<i>refaire</i>	uuesti tegema	<i>faire</i>	tegema
<i>__former</i>	reformeerima		
<i>__former</i>	taasmoodustama	<i>former</i>	moodustama
<i>__futer</i>	kummutama		
<i>réincarner</i>	taaskehastama	<i>incarner</i>	kehastama
<i>rejouer</i>	mängu jätkama	<i>jouer</i>	mängima
<i>__lancer</i>	taasheitma	<i>lancer</i>	heitma
<i>__munérer</i>	tasuma		
<i>renover</i>	uuendama		
<i>réopérer</i>	korduvalt opereerima	<i>opérer</i>	opereerima
<i>repartir</i>	taaslahkuma	<i>partir</i>	lahkuma
<i>__partir</i>	ümber jagama		
<i>répéter</i>	kordama		
<i>résonner</i>	kõlama	<i>sonner</i>	kõlama
<i>révéler</i>	paljastama		

Ülesanne. Kasutage tabelis sisalduvat teavet ja täitke tühikud esimeses tulbas. Põhjendage oma lahendust. (Boris Iomdin)